

(ههلبهستا په خشانکی)

نقیسین: نه سیر ئه لسه یخ*

وه رگیزان ژ عه ره بی: عه بدولره حمان بامه رنی

ره خنه بیه، کو د. سه لمان کاصد گرتیه بهر، یانکو خواندنا وی بو ههر ئه زمونه کئی جوداتر، ژیدهری وی کو د تیکستی شعریدا، قه دکولیت. ئه و ژ هوزانفان (ئه حمه د ئه لسه هاوی) ده ستیپدکته و په رتووکا وی یا شعری (په رتووکا مرئی) و شروفه کرنا ریکارین مژویلاهییا وی یا شعری و چاوانییا پاشمایا بو په یوه ندییه کا سوفی د نافه را ده نگئی شعری و نه وی ژئی دویره کفتیدا. لیگه ریان ل ژیدهری مرئی و له شی په یاما شعری، ژ خواندنا نفیسه ری بو کومه لا شعری (تشت دبورن) یا ههلبه ستقان (سانی ئه لسوهیدی) هات، کو تیدا یی زاله ل سهر دیتنا خوه، کو د ناف په رتووکا خوه دا راگه هاندی.

د قه کولینا خوه دا ژبو لیگه ریان ل جهین ئاسی و جوان د هه مان ده مدا، نفیسه ر دچپته سهر بوچوونه کئی کو (خواندنا شعری جوړه ک ژ سهرگه رمییه کا (مجازفه) زه حمه ته، ژبه رکو هه لگرا دوو تیگه هانه، ئیک/ گه هشتت ب وان ئاسویان ئه فین شاعری (دیتنا رمانئ)، دوو/ خوانده فاین تیکستی دبینه خودانی تیکستی (به ره مه پنه ری رمانئ). ب خواندنا کومه لا شعری یا ب نافئ (سه ما کهر) یا ههلبه ستقان سه عد جومعه، نفیسه ری د سیاق تیکستین شعریدا هنده ک تشتین قه شارتی دیتینه و ل دور خاله کئی دزقرن ئه فین تیکستین کومه لا شعری ل سهر هاتینه کومه کرن، ئه قه هه می ژئی بو دیتنه کا، ب تنی گیانی شعری د ناف خودی ههلبه ستقانیدا و ل سهر ویئتی (سه ما)، کو پیگوهوره کئی جوانی یی یه و له شی ژئی دروست دکته.

ژ قئی چهندی ژئی په رتووکا (ههلبهستا په خشانکی/ خواندنه کا په خنه ی) یا دکتور سه لمان کاصد، گرنگییا تیکه لبوونا ناراسته کرنا خوانده فانی بو تیکستی باش وه ردگریت و قه کولین د نهومین تیکستی د ههلبزارتا نفیسه ری په خنه گرده، دا نامپن وی ب ره ننگه کی بهینه ریزکرن، دگه ل ههر تشتی نوی و نویتر د فهزایا نفیسینا نویدا و ههلبهستا په خشانکی ناف و نیشانی وی یین مه زن بن.

ههلبهستا په خشانکی دقان دوو ده هکین دووماهیپیدا، ب به رفره هی خواندن و نامه و قه کولین ل دوور میژووویا وی و گوهورین و پیشکته فتنین ب سهردا هاتین، بخوه قه دیتن. دکتور (سه لمان کاصدی) ژئی ههلبهستا په خشانکی؟ خواندنه کا ره خنه ی، د په رتووکا ویدا (ههلبهستا په خشانکی؟ خواندنه کا ره خنه ی)، کو ل ده زگه هئ چاپ و بلاکرنئ/ عومان سالا ۲۰۱۰ ئی چاپووویه، هه نه.

ههر ل پیشگوتنی نفیسه ر ژدیپن دکته: (ل سهر مه پیدقیه ئه م دان ب راستییه کئی بدهین، سهرهلدانا نه وه یه کی ره ننگه کی د به خشیته نوویاتییه کئی، ژ ئه گهری دیتین وی بو یاساین شعرا نوخاز، ناف لیتینانا ههلبهستا په خشانکی جاره کئی و ب ههلبهستا شعری جاره ک دی، ل قیره من نه قیت ئیک ژ ههردووکان ل سهر یا دی دروست ده ربیخم، هندی ههلبهستا نوی ئه وا شاعرین عه ره ب د نفیسن، کو ستایله کئی نوخاز هه ی و خوانده فاین تیکستی، ئه وا ئه م ژئی پیشیبنی دکه ین بیته (به ره مه پنه ری رمانئ)، یان کو خوانده فایه کئی پوزه تیف بهس نینه، ب تینه گه هشتنه کا نه دروست بو پیشوازیکرنا تیکستی شعری^(۱).

د. سه لمان کاصد، د دیتنا خوه دا بو ههلبهستا په خشانکی یا د پیشگوتنا په رتووکیدا نفیسی، مه نا وه ستینیت، ههر ژ ناف ئینانی و تا دژایه تیا ده رکه فتنا وی ب ره ننگی وی یی نوکه پین ده پته نفیساندن. ژ هه ولدانه کا جدی یا نفیسه ری ژ ئه گهری نفیسینا نوی و تاییهت (ههلبهستا په خشانکی)، نفیسه ر دبیژیت: (ژ هه ولدانا مه یا تیکستی بو ئاشکه راکرنا لایه تین ههلبهستا نوخاز، مه وه سا دیت، ئه م تیگه هئ کارتیکه ری تیکستی، کو پیگهاته یا ههلبهستین ئاشکه راکرنا دکته...)، نافه روکا په رتووکئی نیفشکی دیتنه کا

* ل سالا ۱۹۶۲ ئی ل باژیری عیماره ل عیراق ژ دایکوبویه. - ئه ندامن ئیکه تیا نفیسه رین عه ره به. - ئه ندامن ئیکه تیا ئه دپ و نفیسه رین عیراقیه. - دههان په رتووکین بلاکری هه نه، د نافه را شعری و قه کولیناندا. - من أبرز رواد قصيدة النثر (من ۱۹۵۴ الی ۱۹۹۳): جبرا إبراهيم جبرا، توفیق صایغ،

دهسته لاتا لیگه ریانې د شعریدا و چند نمونه

- نه دونیس:

ل ده رگه هی دا
بې چه ک، ژبلی په رتووکان چ تشتت دی نه
هه! کن گوتیه: بیت چه کی هلناگرن!؟

- محمه د ماغوت:

گوپالی تو خوه ل سهر دگری، بې قیری د تیشینیت
نوکه، ده مژمیر سیی شهقی ژ فی چه رخی
چه تشتتک نینه جهسته بې مریان
ژ پینلاقین هاتوچوویان جودا بکه ت.

- حه نین عیساوی:

و نه زا گوهداریا (مه یاده هه وناوی) دکمه، بیرا من ل..
وی بارانی هات، نه فا روندکین من هه تک کرین
تاریا نه ل به رامبه ری هه میان ناشکه را کریم
قه له می هه می بیره اتنن من ره ش کرین
ثا فا قرکا من د هسکبوونی را هیلای
جو تیار ب چیچکان چه می من ترساندی
(بیرا)، نه نین من هه تکبه ر کرین
عه ردی راستی نه ز تیخستیم
من هه ولدانین مه زنکر، نه وا چیپووی ژبیربکه م
کو نه ز دهستی خوه ل سهر میزی ژبیربکه م
چاقین من بین ل سهر ریکان، نه فین مه پیکه ل پیاسه دکر
...
...
من هه ولدا نه ز ژبیر بکه م، کو نه ز باش ل بیر دکمه

چند نمونین هه لبه ستا په خشانکی بین چند هه لبه ستفانان:

- سه لاح فایه ق:

په ره گرافه ک ژ هه لبه ستا (سه لاح
فایه ق) خودانی دیوانا (ره هانن)،
کو تیک ژ گرنگترین هه لبه ستفانین
(هه لبه ستا په خشانکی) بې عیراقی
دهیت و د هه لبه ستا (ژه نیاری پیاوینی
لبن سمین هه سپی) دا دبیت:

ل دره نگی شهقی
بابی من ب سهر په رتووکخانا مندا گرت و
ههر تشتت د نانا (هزار شهق و تیک شهق) دا هه ی
تالانکر
ژ که چکین زیفی و ژ کوپین زیری

- نه جد نه لقه صیر:

په ره گرافه ک ژ هه لبه سته کا
په خشانکی یا هه لبه ستفانی
عیراقی (نه جد نه لقه صیر).

بیرین سنله یا خوه دکمه

شیماتی و سه رگه رمین وی
بیرین سیاربوونا ماتورا خوه دکمه
ل دووف چوونا بیهن و عه ترا خوشتقییا خوه
و نه زی د هاژووم.
بیرین پینگافین خوه بین بله ز دکمه
سه ره رای وان تشتتین من دگورا خوه دا فه شارتین
ژ تووتنی و زلکین شخارتی.